

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Kvinder i malerfaget

Kvinder i malerfaget

Rekvirent

Malerfagets Faglige Fællesudvalg

Udarbejdet af

Teknologisk Institut

Kongsvang Allé 29 8000 Aarhus C

Center for Erhverv og Samfund

Martin Eggert Hansen

Maria Byg Friis Søndberg

Kristian Kriegbaum Jensen

Juni 2026

ISBN: 97887-85411-16-7

Indhold

1 Indledning	4
2 Sammenfatning	4
3 anbefalinger.....	7
4 Elevernes motivation, oplevelser og forventninger.....	9
4.1 Bygningsmaleruddannelsen	9
4.2 Skiltetekniker.....	14
4.3 Autolakerer.....	15
5 Nyuddannedes møde med arbejdsmarkedet.....	19
5.1 Faglig forberedelse: Styrker og huller	20
5.2 Mismatch mellem uddannelse og arbejdsliv.....	21
5.3 "Bagsiden af medaljen": Det, uddannelsen ikke forberedte dem på	22
5.4 Stor opmærksomhed på fysisk belastning.....	23
6 Hvorfor kvinder forlader malerfaget	26
6.1 Kroppen siger fra	26
6.2 Værnemidler: Til rådighed, men ikke i brug	27
6.3 Tidspres og faglig stolthed under pres	28
6.4 Løn og vilkår	29
6.5 Graviditet og familieliv	30
6.6 Ensomhed og tab af kollegialt netværk	31
6.7 Ærgrelse og nye veje.....	32
7 Hvordan er undersøgelsen lavet?	34
7.1 Tre interviewgrupper.....	34
7.2 Analyse	35

1 Indledning

Denne rapport præsenterer resultaterne af en kvalitativ undersøgelse af kvindelige elevers og tidligere kvindelige medarbejders oplevelser inden for tre håndværksfag: bygningsmaler, skiltetekniker og autolakerer. Undersøgelsen er gennemført af Teknologisk Institut og bygger på interviews med kvindelige elever, nyuddannede samt kvindelige faglærte, som har valgt at forlade professionen.

Formålet er at afdække, hvad der tiltrækker kvinder til malerfagene, hvordan de oplever uddannelse og arbejdsliv, og hvad der i sidste ende får nogle af dem til at forlade professionen. Gennem kvindernes egne fortællinger og med deres egne ord skabes et nuanceret billede af de muligheder og barrierer, der præger deres vej ind i og ud af malerfagene.

Undersøgelsens resultater er af kvalitativ karakter. Det betyder, at de ikke er statistisk repræsentative for alle kvinder i de pågældende fag, og at de ikke kan bruges til at sige noget sikkert om, hvor udbredte de beskrevne oplevelser er på tværs af branchen. Det er ikke undersøgelsens formål. Kvalitative interview går i dybden frem for i bredden: De giver adgang til nuancer, sammenhænge og personlige erfaringer, som spørgeskemaer og registerdata ikke kan indfange. Når en fortælling går igen på tværs af interview med kvinder fra forskellige skoler, fag og livssituationer, er det et signal om, at noget strukturelt og genkendeligt er på spil – selv om vi ikke kan opgøre, hvor mange der deler oplevelsen.

Rapporten er struktureret således, at kapitel 4 analyserer elevernes motivation, oplevelser og forventninger under uddannelsen, kapitel 5 belyser nyuddannedes møde med arbejdsmarkedet, og kapitel 6 undersøger årsagerne til, at kvinder forlader faget. Kapitel 7 beskriver undersøgelsens metode. Sammenfatning og anbefalinger findes i kapitel 2 og 3.

2 Sammenfatning

Formålet med denne undersøgelse er at afdække, hvad der tiltrækker kvinder til bygningsmaler-, skiltetekniker- og autolakererfaget, og hvad der fastholder eller driver dem ud af faget igen. Analysen bygger på gruppeinterview med 36 kvindelige elever på fire erhvervsskoler, 5 interviews med nyuddannede bygningsmalere samt interviews

med 15 kvindelige faglærte, der har forladt malerfaget. Hovedkonklusioner fra undersøgelsen sammenfattes herunder:

Kvinderne vælger fagene aktivt og bevidst – drevet af lyst til håndværk, kreativitet og konkrete resultater. De er motiverede og ressourcefulde. Rekrutteringen sker dog primært via personlige netværk, ikke officiel vejledning, og skiltetekniker- og autolakererfaget er stort set ukendte for den brede befolkning. Skal flere kvinder finde vej til fagene, må indsatsen møde dem der, hvor de er: i sociale fællesskaber og på digitale platforme.

Uddannelserne ruste eleverne fagligt, men overgangen til arbejdslivet rummer overraskelser. Centrale teknikker introduceres for sent, og forberedelsen til byggepladsens sociale kultur og praktikkens varierende kvalitet er områder, der kan styrkes.

Fysisk nedslidning er den primære årsag til, at kvinder forlader malerfaget – og bevidstheden om den sætter ind allerede i lærlingeperioden. Tidspres, faglig kompromittering, utilstrækkelig løn og manglende work-life balance forstærker billedet. Kvinderne forlader ikke faget af mangel på kærlighed til håndværket. De forlader det, fordi forholdene gør det umuligt at blive.

Kønsforskelle fylder – men ikke som man måske forventer. De udfordringer, der fylder mest, er ikke kønspecifikke. Nedslidning, tidspres og dårlige vilkår er strukturelle problemer, der rammer alle i branchen. Kvinderne beskriver sig da heller ikke som gæster i faget, men som fagpersoner på linje med deres mandlige kolleger. Tre forhold adskiller sig dog: den indledende identitetsbarriere ved valg af uddannelse, graviditet og familieliv – hvor interviewene beskriver tilfælde af konkret og i visse tilfælde ulovlig forskelsbehandling – samt den kønnede dimension i smerteadfærd, hvor kvinder reagerer hurtigere på fysisk belastning, mens mandlige kolleger beskrives som mere tilbøjelige til at ignorere smerter.

Den centrale pointe er, at en indsats, der alene fokuserer på at gøre fagene mere kvindevenlige, ikke vil løse de grundlæggende problemer. Strukturelle forbedringer af arbejdsvilkår, nedslidning og løn er nødvendige for alle. Men en målrettet indsats omkring rekruttering, graviditet og identitetsbarrierer er nødvendig for kvinder specifikt. Begge dele er påkrævede – ingen af dem er tilstrækkelige alene.

3 anbefalinger

De følgende anbefalinger er udvundet af de tanker om forbedringer, som kvinderne selv har fremlagt i interviewene – elever, nyuddannede og tidligere malere, der alle har et indgående kendskab til fagene og deres udfordringer. Anbefalingerne er grupperet i fem temaer.

1. Mød målgruppen, hvor den er

Rekrutteringsindsatsen bør afspejle, at kvinder primært finder vej til fagene via personlige netværk – ikke hjemmesider eller studievejledere. Et formaliseret ambassadørprogram, hvor kvindelige elever og nyuddannede besøger folkeskoler og ungdomsuddannelser med ærlige fortællinger fra hverdagen, vil nå unge kvinder, der aldrig selv ville have opsøgt information om fagene. Parallelt hermed kan der investeres i autentisk tilstedeværelse på sociale medier med glimt fra hverdagen som kvindelig lærling.

2. Luk hullet mellem uddannelse og arbejdsliv

Uddannelserne bør adressere mismatchen mellem undervisningens indhold og arbejdslivets virkelighed på tre måder: Centrale håndværksteknikker – som tapetopsætning i malerfaget og foliehåndtering i autolakererfaget – bør introduceres tidligere. Elevernes forventninger til hverdagen bør afstemmes mere ærligt: kreative teknikker har faglig værdi, men udgør kun en lille del af det daglige arbejde. Endelig bør uddannelsen indeholde undervisning i konflikthåndtering, så eleverne har konkrete redskaber til at navigere i byggepladsens kultur og sætte grænser, når det er nødvendigt.

3. Gør praktikken til et kvalitetssikret læringsrum

Et godt praktikforløb bør ikke afhænge af held og personlige netværk. Skolerne bør kvalitetssikre praktikstederne systematisk – ikke blot fagligt, men også på deres evne til at inkludere og tage ansvar for elevens trivsel. Virksomheder, der ikke lever op til et rimeligt minimumsniveau, bør ikke godkendes. Skolerne bør desuden agere som et aktivt sikkerhedsnet, så elever ved, at der handles, hvis de oplever grænseoverskridende adfærd. Endelig bør arbejdet med at finde læreplads starte tidligere og støttes mere systematisk – særligt for elever uden personlige netværk i branchen.

4. Forebyg nedslidning

Fysisk nedslidning er den vigtigste årsag til frafald – og indsatsen er i dag for reaktiv. Branchen bør sikre løbende og forebyggende adgang til massage og fysioterapi som en fast del af ansættelsesvilkårene. Udbredelsen af ergonomisk udstyr kan styrkes via låneordninger hos fagforeninger eller skoler, så især mindre firmaer kan afprøve hjælpemidler uden økonomisk risiko. Enkelte af kvinderne foreslår også en autorisationsordning for bygningsmalere – ligesom VVS'ere og elektrikere har – for at beskytte titlen, løfte fagets status og skabe grundlag for en mere retfærdig lønudvikling.

5. Skab en mere rummelig branchekultur

Mestrene bør klædes bedre på til at håndtere graviditet og barsel via målrettede ledelseskurser. Interviewene beskriver tilfælde, der ikke blot er kulturelt problematiske, men i visse tilfælde ulovlige. Firmaerne bør tilstræbe større fleksibilitet i arbejdstilrettelæggelsen, særligt for medarbejdere med børn. Endelig bør fagforeninger, skoler og branchen i fællesskab etablere et "gribenet" for kvinder, der må forlade det udførende arbejde – med rådgivning om relevante karriereveje, hvor deres erfaring og faglighed stadig har værdi.

4 Elevernes motivation, oplevelser og forventninger

Dette kapitel belyser, hvad der motiverer kvindelige elever til at vælge henholdsvis bygningsmaler-, skiltetekniker- og autolakererfaget, og hvordan de oplever uddannelsesforløbet. Analysen er baseret på gruppeinterview med kvindelige elever på College 360 (skiltetekniker- og autolakereruddannelsen), samt Syddansk Erhvervsskole, TEC og Aalborg Tech. Analysen tegner et nuanceret billede af de faktorer, der tiltrækker kvinder til disse fag – og de overvejelser og barrierer, de møder undervejs.

Selvom de tre uddannelser adskiller sig fagligt indhold og branchekontekst, tegner interviewene et fælles billede af de kvindelige elever og deres veje ind i håndværksfagene:

- Valget af uddannelse næsten altid et aktivt og positivt tilvalg – ikke et fravalg. Kvinderne søger et arbejde, der er konkret, meningsfuldt og varieret, og som giver dem mulighed for at bruge hænder, krop og kreativitet.
- Personlige netværk og tidlige, positive oplevelser spiller en afgørende rolle for opdagelsen af fagene. Officiel vejledning og hjemmesider har langt mindre betydning end en samtale med en søster, en ven eller en bekendt.
- Spørgsmålet om kønsidentitet og tilhørsforhold er til stede i alle tre uddannelser – men i varierende grad. Autolakererfaget er mest mandsdomineret og rejser de mest markante spørgsmål om, hvorvidt kvinder "hører hjemme" i miljøet. Skilteteknikerfaget er mindst belastet af disse problemstillinger.
- Drømmen om selvstændig virksomhed et stærkt fælles træk på tværs af uddannelserne. Kvinderne ønsker frihed, faglig selvbestemmelse og mulighed for at specialisere sig i det, de finder meningsfuldt.
- Endelig er det bemærkelsesværdigt, at eleverne allerede under uddannelsen er bevidste om fagets fysiske krav og den potentielle belastning over tid. De er ikke naive – de er realistiske og fremadrettede, og de planlægger allerede nu de karriereveje og strategier, der kan give dem et langt arbejdsliv i faget.

4.1 Bygningsmaleruddannelsen

4.1.1 Vejen til malerfaget: Fra barndomserfaringer til bevidst valg

For mange af de kvindelige malerelever begynder historien om uddannelsesvalget langt tidligere end selve tilmeldingen. Interessen er ofte spiret frem i barndommen eller

teenageårene, typisk i forbindelse med at hjælpe familie med at male derhjemme. Det er ikke blot en praktisk erfaring, der huskes – det er en oplevelse af mestring, fordybelse og synlige resultater, som har sat sig fast.

Denne tidlige forankring i positive, relationelle erfaringer er værd at bemærke. Valget af malerfaget er sjældent resultatet af en klassisk vejledningsproces, men derimod af en gradvis opdagelse af, at man er god til noget, og at det noget giver mening. En elev beskriver sin oplevelse således:

” Jeg kom ind i min egen lille boble, og jeg fik ros for mit arbejde. Der fandt jeg ud af, at det var det, jeg skulle.

Valget af uddannelsen fremstår i mange tilfælde som et positivt fravalg af det stillesiddende og boglige. Eleverne beskriver, at de er blevet klar over, at de hellere vil arbejde med hænderne end sidde på en skolebænk. Det er et aktivt tilvalg af et fag, der giver ro, rytme og konkrete, synlige resultater – en nyilet væg, et nymalet rum.

For elever med særlige udfordringer som ADHD viser interviewene, at det praktiske arbejde kan fungere som en uventet ressource. En elev beskriver uddannelsen som "diagnose-venlig", fordi fokus flyttes fra et uroligt sind til hænderne og opgaven:

” Det fungerer ekstremt godt for mig, fordi det er meget strømlinet, men med tilpas afveksling. Det er ligesom de elever i folkeskolen, der tegner for at kunne koncentrere sig – her er det at 'lave noget med hænderne' selve opgaven.

4.1.2 "Passer det til mig som kvinde?" – Identitet og sociale stempler

Inden kvinderne træffer det endelige valg, befinder mange sig i et krydsfelt. Malerfaget opfattes stadig af mange som et mandefag – ikke mindst fordi flertallet af mestre og svende er mænd – og det rejser spørgsmål om identitet og tilhørsforhold. Kan man være feminin og maler på samme tid? Denne problemstilling er ikke abstrakt, men konkret og personlig: Nogle kvinder fortæller om frygten for at blive stemplet som "mandhaftig" eller blive mødt med omverdenens fordomme.

For kvinder med rødder i håndværkerfamilier er disse overvejelser langt mindre fremtrædende. Her er uddannelsesvalget mere naturligt og uproblematisk, fordi faget allerede er en del af den familiekulturelle selvforståelse. En elev siger:

” Jeg er vokset op i en rigtig håndværkerfamilie med en masse tømrere, så jeg har altid været med til at bygge og fandt hurtigt ud af, at jeg var god med hænderne.

For andre er valget mere præget af omveje. En elev (23 år) havde overvejet sygeplejerskeuddannelsen, men fravalgte den på grund af de store teoretiske krav og valgte i stedet bygningsmalerfaget, delvist inspireret af sin farfar. Hendes formulering – "jeg har ligesom en hjerne, der 'sidder nede i hænderne'" – indfanger en selvforståelse, som går igen hos mange af de interviewede: De er praktisk orienterede, kropsligt intelligente og søger et arbejde, der afspejler det.

4.1.3 Omverdenens reaktioner: Fra opbakning til skepsis

Reaktionerne fra familie og omgangskreds spænder vidt. Nogle kvinder møder fuld opbakning, mens andre konfronteres med skepsis baseret på forældede forestillinger om køn og håndværk. Skepsissen handler typisk om to ting: det fysiske slid og det sociale miljø. Kvinderne advares mod, at faget kræver stor muskelstyrke, og at byggepladsernes tone kan være hård.

Det interessante er, at kvinderne i vid udstrækning ikke afviser disse bekymringer. De anerkender dem – men lader dem ikke afholde sig. De ser sig selv som kompetente til at håndtere de fysiske og sociale udfordringer, og flere pointerer, at de ved at arbejde ergonomisk korrekt og have en god fysisk form kan forebygge mange af de belastninger, de er blevet advaret mod.

4.1.4 Informationssøgning: Det personlige trumfer det officielle

Et markant mønster på tværs af interviewene er, at kvinderne i begrænset omfang søger information om uddannelsen via officielle kanaler som hjemmesider eller studievejledere. I stedet er det de personlige netværk – venner, søskende, familiemedlemmer – der udgør den primære informationskilde. Tilliden til den personlige anbefaling er langt større end tilliden til den institutionelle vejledning.

Dette har direkte konsekvenser for rekrutteringsstrategier. Hvis man vil nå kvinder, der endnu ikke har overvejet malerfaget, er det ikke nok at forbedre hjemmesider eller opstille informationsstande. Man må møde målgruppen der, hvor de er: på sociale

medier og i sociale fællesskaber, hvor autentiske fortællinger fra rigtige elever vejer tungere end officielle beskrivelser.

En målrettet tilstedeværelse på platforme som Instagram og TikTok – med korte, ægte glimt fra "en dag i livet" som kvindelig malerlærling – ville kunne nå potentielle ansøgere, der ellers aldrig ville have fundet frem til uddannelsen. Suppleret med et formaliseret ambassadørprogram, hvor engagerede elever besøger folkeskoler og ungdomsuddannelser, ville den personlige fortælling kunne styrkes og systematiseres.

4.1.5 Elevernes oplevelse af uddannelsens fag

Elevernes generelle holdning er klar: Fagene skal være tæt knyttet til det faktiske arbejde som maler. Fag opfattet som for abstrakte eller teoretiske – som visse dele af naturfag, herunder grundstoffer og det periodiske system – kritiseres for at stå for langt fra hverdagen på en arbejdsplads.

Farvelæren deler vandene. Nogle elever finder det mindre relevant i en tid, hvor maskiner kan blande farver præcist. Andre ser det som en kernekompetence, der gør dem i stand til at vejlede kunder professionelt og sætte sig fagligt igennem. Begge synspunkter er legitime og afspejler en reel spænding i faget mellem tradition og teknologisk udvikling.

Til gengæld er der bred enighed om, at fag inden for sikkerhed og arbejdsmiljø er uundværlige. Eleverne beskriver, at de ude på arbejdspladserne ofte er dem, der – takket være uddannelsen – er opmærksomme på at bruge korrekte værnemidler, mens erfarne medarbejdere i den daglige travlhed overser det. Det er en observation, der siger noget vigtigt om uddannelsens potentielle rolle i branchen: ikke blot som faglig kvalificering, men som bærer af en arbejdsmiljøkultur.

4.1.6 Undervisernes rolle: Feedback og faglig vejledning er afgørende

Eleverne understreger vigtigheden af løbende, ærlig feedback fra underviserne. Det er ikke nok at blive stillet en opgave – man skal have konkret respons undervejs. Denne pointe er særlig relevant i lyset af, at eleverne på mindst én af skolerne beskriver, at de i høj grad støtter hinanden fagligt, fordi den lærerstyrede vejledning ikke altid slår til:

” Vi går konstant over og sparrer med hinanden, hvilket vi mener er grunden til, at lærerne klager over, at vi 'snakker så meget'. Det er simpelthen vores måde at få den nødvendige faglige vejledning på.

Dette er et vigtigt signal: Elevernes indbyrdes samarbejde er ikke forstyrrende adfærd, men en adaptiv strategi, der opstår i fraværet af tilstrækkelig underviserrespons.

4.1.7 Praktikforløbet: Et afgørende læringsrum med varierende kvalitet

Flertallet af de kvindelige malerelever har overvejende positive erfaringer med praktikken. De beskriver det som et sted, hvor de møder ny teknik, bedre værktøj og – vigtigst – et socialt og fagligt fællesskab, der tager dem alvorligt. Praktikken giver dem kompetencer, de bringer med tilbage til skolen og deler med medstuderende.

Der tegner sig dog et tydeligt mønster: Det er ikke opgavernes art, men virksomhedens kultur, der afgør, om en praktik er god. I de gode forløb er eleven en integreret del af teamet med varierede opgaver og en mester eller svend, der tager sig tid til at lære fra sig. I de dårlige forløb føler eleven sig som "gratis arbejdskraft" og udeladt fra det egentlige håndværk.

Personlige netværk spiller desuden en stor rolle for adgangen til læreplads. I et af gruppeinterviewene fortæller tre elever samstemmende, at de fik læreplads via familie eller bekendte – og er bevidste om, at det er en fordel, mange af deres medstuderende ikke har.

4.1.8 Fremtidsdrømme: Selvstændighed, specialisering og balance

På tværs af interviewene er drømmen om egen virksomhed den mest fremtrædende ambition. Eleverne ønsker at styre deres egne opgaver, sætte deres eget præg på arbejdet og være fri for at skulle gå på kompromis med faglig kvalitet. Visionerne er konkrete: partnerskaber med søskende eller kærester, specialisering inden for renovering af bevaringsværdige bygninger, kulissemaling eller gavlmalier.

Eleverne er dog også realistiske. Den fysiske belastning i faget er en kendsgerning, og de tænker allerede nu fremadrettet. En elev ser uddannelsen som et fundament, man kan "falde tilbage på", mens en anden overvejer en fremtid i en farvehandel, når kroppen engang ikke længere kan holde til det tunge arbejde. Uanset karrierevej er motiverne de

samme: faglig stolthed, økonomisk sikkerhed og et arbejdsliv, der er varieret, meningsfuldt og bæredygtigt på lang sigt.

4.2 Skiltetekniker

4.2.1 Vejen til skilteteknikerfaget: Tilfælde, netværk og kreativ søgen

Skilteteknikeruddannelsen er markant anderledes end maleruddannelsen på ét afgørende punkt: De fleste i befolkningen har aldrig hørt om den. Det præger elevernes veje ind i faget, som sjældent er lineære. Opdagelsen sker ofte via praktiske forløb – på et medieværksted på FGU, i et kreativt værksted på efterskole eller via et grundforløb, der giver mulighed for at afprøve forskellige fag. Her er den direkte, håndgribelige oplevelse med folie og design ofte det, der gør udslaget.

Andre finder vej til uddannelsen via personlige netværk, og nogle opdager den digitalt – via skolers hjemmesider eller sociale medier. En elev skiftede fra en akademisk uddannelse og fandt faget via Instagram, hvor hun mødte billeder af bilindpakning og kvinder i branchen. Den digitale opdagelse er karakteristisk: Faget er visuelt og velegnet til sociale medier, og det kan virke inspirerende at se andre kvinder i det.

4.2.2 Valget af uddannelsen: Kombinationen af kreativitet og håndværk

Når eleverne har opdaget uddannelsen, er motivationen for at vælge den klar og fælles: Det er kombinationen af det digitale og det håndværksmæssige, der appellerer. Eleverne ønsker hverken et rent kontorjob eller et rent værkstedsjob. De tiltrækkes af en arbejdsdag, der bevæger sig mellem computer, folie, print og montering – og hvor man er med i hele processen fra idé til færdigt produkt.

Valget er for mange også et bevidst fravalg. Bygningsmalerfaget opfattes som mere ensformigt og mindre kreativt. Autolakererfaget ses som mere fysisk og mere mandsdomineret. Skilteteknikerfaget rammer en balance, der appellerer til kvinder med kreative og æstetiske interesser kombineret med lysten til at arbejde konkret og håndgribeligt.

4.2.3 Elevernes oplevelse af uddannelsens faglige indhold

Elevernes vurdering af uddannelsen er todelt. På den ene side roses den for sit solide fundament i grafisk design og computerarbejde. På den anden side efterlyser eleverne mere praktisk og håndværksmæssig undervisning på skolen – konkret mere tid til foliehåndtering, skraber- og knivteknik samt forberedelse til print og montering.

Ældre teknikker som kalligrafi og traditionelt malerarbejde opfattes af mange som mindre relevante for en moderne arbejdshverdag og foreslås nedprioriteret. Det er en kritik, der afspejler et generelt ønske om, at uddannelsen holder trit med branchens faktiske praksis.

Det er under praktikforløbet, at eleverne for alvor oplever at lære håndværket. Her roses virksomhederne generelt for at give ansvar og lære fra sig. Det peger på et strukturelt misforhold: Skolen er stærk på det digitale og teoretiske, mens det håndværksmæssige fundament i for høj grad overlades til praktikstedet.

4.2.4 Fremtidsdrømme: Selvstændighed og synlighed

Elevernes ambitioner er både personlige og kollektive. Den personlige drøm handler om at blive selvstændig – at være herre i eget hus og have friheden til at realisere egne kreative visioner. Samtidig udtrykker eleverne bekymring for, om uddannelsen kan føles som en faglig blindgyde, og de efterlyser klarere veje til videreuddannelse og karriereudvikling efter endt uddannelse.

Den kollektive ambition handler om fagets identitet og synlighed. Eleverne er optaget af, at skilteteknikerfaget stadig er ukendt for de fleste, og de har klare idéer til, hvordan det kan præsenteres mere attraktivt: som et fag om branding og visuel identitet, hvor kombinationen af kreativitet og håndværk er i centrum, og hvor næsten kun fantasien sætter grænser.

4.3 Autolakerer

4.3.1 Vejen til autolakererfaget: Biler, farver og kreativt håndværk

De kvindelige autolakererelever finder vej til faget i krydsfeltet mellem interesse for biler og glæden ved at arbejde kreativt og æstetisk med hænderne. Mange er vokset op i familier, hvor biler fyldte meget – men de har ikke kunnet se sig selv som mekanikere. Autolakering tilbyder noget andet: det visuelle, det finmotoriske, det æstetiske. At gøre biler smukke frem for at reparere dem mekanisk.

For nogle er inspirationen kommet fra bilmiljøer og træf, hvor de på tæt hold har mødt speciallakeringer og stærke farver. Her kobles faget til muligheden for at sætte sit eget

præg på et køretøj og skabe noget, man kan pege på med stolthed. Som en elev formulerer det: "Den der bil har jeg lakeret."

Uddannelsen fremstår desuden som et positivt fravalg af stillesiddende arbejde. Eleverne søger en hverdag, der er sanselig, konkret og kropslig – et arbejde, hvor hænder, blik for detaljer og æstetisk sans er i spil.

4.3.2 "Kan jeg som kvinde finde min plads i et bilfag?"

Autolakeringsmiljøet er i mange menneskers bevidsthed stærkt forbundet med mænd, biler og en rå tone på værkstedsgulvet. De kvindelige elever er bevidste om dette og overvejer ikke kun, om faget interesserer dem, men også om de kan se sig selv i miljøet.

Interessant nok beskriver flere af de interviewede elever, at de ikke betragter sig selv som gæster i faget, men som aktive bidragydere til en forandring. De ønsker at vise, at autolakering ikke er forbeholdt mænd – og at kvinder kan udføre arbejdet mindst lige så godt. Omverdenens reaktioner er typisk præget af overraskelse: "Wow, virkelig?" – men overraskelsen er oftest positiv, og skepsissen aftager, når andre ser, at kvinderne trives og præsterer.

4.3.3 Konkrete forbehold: Kemi, kultur og geografi

Kvindernes overvejelser ved uddannelsesvalget er præget af tre konkrete bekymringer. Den første er arbejdsmiljø og farlige stoffer. Epoxyallergi og kemisk eksponering er et reelt tema, som eleverne er bevidste om. Nogle fik øjnene op for risikoen gennem undervisningen, andre var bevidste allerede ved valget. Det understreger, at en grundig og løbende undervisning i arbejdsmiljø og beskyttelse ikke blot er en formell pligt, men en reel motivationsfaktor for at fastholde eleverne.

Den anden er værkstedskultur og tone. Tonen på værkstederne beskrives som direkte, grov og præget af sort humor. Eleverne anerkender dette og er forberedte – men det kræver, at man kan sætte grænser og sige fra.

Den tredje er uddannelsens geografiske placering. At uddannelsen i praksis kun udbydes i Silkeborg, betyder, at mange elever må flytte hjemmefra eller pendle over lange afstande. Dette opleves som en markant barriere for rekrutteringen, og eleverne peger selv på, at et udbud flere steder i landet – særligt på Sjælland – ville styrke tilgangen til faget.

4.3.4 Uddannelsens faglige indhold: Motiverende værksted, udfordrende opstart

De fag, der fremhæves mest positivt, er værkstedsundervisningen og farvelæren. Værkstedet er det sted, eleverne oplever den direkte sammenhæng mellem undervisning og fremtidigt arbejde. Farvelæren giver dem et fagligt sprog til at forstå farvers samspil og nuancer – kompetencer, de oplever som meningsfulde og anvendelige.

Almene fag som dansk og naturfag beskrives som mere skoleagtige og mindre motiverende – ikke nødvendigvis unyttige, men fjernere fra det håndværk, der er elevernes egentlige drivkraft.

Et vigtigt kritikpunkt er, at starten på uddannelsen kan opleves som for ensformig. Mange gentagelser med spartling og slibning på øveplader beskrives som demotiverende. Eleverne forstår behovet for grundlæggende færdigheder, men motivationen stiger markant, når de kommer til at arbejde på virkelighedsnære emner – som en konkret forskærm – og dermed oplever, at de er i gang.

4.3.5 Feedback og koordinering: Behov for klarere fælles rammer

Eleverne lægger stor vægt på løbende, ærlig feedback fra underviserne. Uden konkret respons på, hvad man gør rigtigt og forkert, risikerer fejl at sætte sig fast. En elev fortæller, at hun i længere tid udførte en teknik uhensigtsmæssigt, og at det først var en anden underviser, der gjorde hende opmærksom på det.

Eleverne oplever desuden, at underviserne ikke altid er enige om metoder og standarder. Det skaber forvirring hos nye elever, der søger en klar referenceramme. Udfordringen er reel: Autolakererfaget kræver fleksibilitet og situationsbetinget problemløsning, og der er ikke altid én rigtig måde. Men det ændrer ikke ved behovet for bedre koordinering og tydeligere fælles rammer i de tilfælde, hvor klarhed er afgørende for elevernes tryghed og læring.

4.3.6 Praktikforløbet: Virksomhedskultur er afgørende – og grænser skal sættes

Elevernes praktikoplevelser spænder fra meget positive til direkte problematiske. De gode forløb er kendetegnet ved, at eleven tages alvorligt som lærende, integreres i hverdagen og gives meningsfulde opgaver med løbende feedback. De dårlige forløb –

herunder tilfælde af sexistiske kommentarer og fysisk grænseoverskridende adfærd – har i enkelte tilfælde ført til, at praktikforløb måtte afbrydes.

Eleverne peger her på skolen som en vigtig støtte. De understreger, at man ikke skal finde sig i uacceptabel adfærd, og at det er vigtigt at tage kontakt til sin kontaktlærer eller skoleledelse. Konklusionen er den samme som i maleruddannelsen: Det er ikke opgavernes art, men virksomhedens kultur, der afgør, om en praktik er god.

4.3.7 Læreplads: En central udfordring der kræver systematisk støtte

Et af de mest markante temaer i interviewene er læreplads-søgningen. Eleverne beskriver den som en væsentlig kilde til usikkerhed og pres. Særligt for elever fra andre landsdele er det vanskeligt at finde tid til at besøge virksomheder, og en elev fortæller direkte, at hun tog en hel dags fravær fra undervisningen for at sikre sig en læreplads.

Eleverne efterlyser, at lærepladsarbejdet starter tidligere, at skolen afsætter mere tid til opsøgende aktiviteter, og at støtten gøres mere systematisk. Hjælp til læreplads er ikke blot et praktisk spørgsmål – det er en central faktor for fastholdelse og motivation.

4.3.8 Fremtidsdrømme: Faglig stolthed og et mere åbent fag

Eleverne ser fremad med faglig stolthed og et tydeligt ønske om at være med til at forandre branchens image. De vil ikke blot gennemføre uddannelsen – de vil bane vej for, at autolakering opfattes som et fag, der er åbent for alle, uanset køn.

Drømmen om selvstændig virksomhed går igen her som i de øvrige fag. En elev fortæller om planerne om en fælles virksomhed med en ven, der er mekaniker – et sted, hvor mekanik og autolakering samles under ét tag. Ønsket om frihed, faglig selvbestemmelse og muligheden for at skabe noget eget er gennemgående på tværs af alle tre uddannelser.

5 Nyuddannedes møde med arbejdsmarkedet

Dette kapitel er baseret på interviews med fem kvinder inden for bygningsmalerfaget, som inden for de seneste par år har afsluttet deres uddannelse og trådt ud på arbejdsmarkedet. Deres fortællinger giver et indblik i, hvordan overgangen fra uddannelse til arbejdsliv opleves i praksis – hvad uddannelsen har forberedt dem godt på, og hvor der er huller mellem det, de lærte, og det, de mødte.

Det overordnede billede er optimistisk. Kvinderne er generelt glade for faget og ser tiden efter uddannelsen som en naturlig fortsættelse af deres faglige udvikling. Men interviewene peger også på en række konkrete områder, hvor uddannelsen ikke i tilstrækkelig grad har klædt dem på til virkeligheden som malersvend – hverken fagligt, socialt eller fysisk. De vigtigste pointer er:

- **Centrale håndværksteknikker introduceres for sent** og giver udfordringer i praktik og lærlingeperiode
- **Det kreative indhold i uddannelsen afspejler ikke hverdagen** som malersvend, hvilket kan skabe et skævt forventningsgrundlag
- **Almene fag opleves som irrelevante** og bør i højere grad kunne erstattes af fagrettede valgfag
- **Forberedelsen til byggepladsens kultur og konflikter** er utilstrækkelig – undervisning i konflikthåndtering efterlyses
- **Den fysiske belastning undervurderes** i uddannelsen, herunder det daglige slæbearbejde
- **Bevidstheden om nedslidning sætter ind meget tidligt** – allerede i lærlingeperioden – og rejser spørgsmålet om, hvordan branchen kan fastholde kvinder på lang sigt

5.1 Faglig forberedelse: Styrker og huller

5.1.1 Kernefagligheder introduceres for sent

Flere af de interviewede peger på, at centrale håndværksteknikker er blevet introduceret for sent i uddannelsesforløbet, hvilket har givet dem udfordringer, da de kom ud i praktik og lærlingeperiode. Konkret nævnes bundarbejde, opsætning af bånd og hjørneskinner samt beklædning og tapetopsætning som områder, der burde fylde mere og tidligere.

Tapetopsætning fremhæves særligt som et svært og krævende håndværk, der kræver øvelse over tid for at mestre.

Frustrationen handler ikke blot om teknik. Det handler om at føle sig forberedt, når man møder en rigtig arbejdsplads for første gang:

” *Jeg vil sige, at når du er ude i praktikken, der synes jeg, at man ikke er forberedt på, hvad det er, man går ind til. Man er ikke sådan sat ind i, hvordan man gør tingene, hvordan man maler, og hvordan jargonen kan være ude på arbejdspladsen.*

Det er en bemærkning, der rækker ud over det rent tekniske. Forberedelsen til arbejdslivet handler også om at kende kulturen, sproget og de uskrevne regler på en byggeplads – og det er noget, uddannelsen i dag kun i begrænset omfang adresserer.

5.1.2 Spørgsmålet om fagligt niveau

En enkelt, men skarp, kritik handler om det generelle faglige niveau på uddannelsen. En af de interviewede udtrykker bekymring for, at niveauet er for lavt, og at det kan give et skævt billede af, hvad det vil sige at være kvalificeret maler:

” *Mange tænker, at det er nemt at tage en håndværkeruddannelse, men der er også en manglende respekt for faget. På min årgang var der for mange, der kom igennem, som efter min mening egentlig ikke havde det faglige niveau til det.*

Dette er et perspektiv, der fortjener opmærksomhed. Hvis uddannelsen ikke stiller tilstrækkelige krav, risikerer man at sende svende ud på arbejdsmarkedet, der ikke er fagligt rustede – og det skader ikke blot den enkelte, men fagets omdømme som helhed.

5.2 Mismatch mellem uddannelse og arbejdsliv

5.2.1 Kreative teknikker fylder mere i skolen end i virkeligheden

Et tilbagevendende tema i interviewene er forholdet mellem det, uddannelsen lægger vægt på, og det, der faktisk efterspørges i hverdagen som malersvend. Flere af kvinderne beskriver, at kreative og dekorative teknikker fylder relativt meget i undervisningen, men at de ude i virksomhederne i langt højere grad støder på mere rutineprægede opgaver. Som en af dem formulerer det, handler meget af det daglige malerarbejde om at male "hvidt på hvidt".

Det er ikke en kritik af, at kreative teknikker undervises – de har en faglig værdi og kan åbne karrieredøre inden for specialiserede opgaver. Men når forventningsafstemningen ikke er tydelig, risikerer eleverne at træde ud i arbejdslivet med et billede af faget, der ikke stemmer overens med hverdagens realiteter.

5.2.2 Teoretiske fag opleves som irrelevante

Flere af kvinderne sætter spørgsmålstegn ved relevansen af de ikke-fagrettede fag. En af dem, der allerede havde taget fag som dansk og engelsk i gymnasiet, fik merit og måtte i stedet tage psykologi:

” Jeg synes jo, det er fjollet, at man skal have sådan noget som engelsk og dansk. Nu havde jeg jo fået merit i nogle fag, fordi jeg havde taget dem i gymnasiet også ... så skulle jeg have psykologi i stedet. Det gav jo ingen mening.

Hun foreslår, at meritgivne fag erstattes af valgfag, der er direkte rettet mod malerprofessionen. Det er et konkret og rimeligt forslag, der peger på en bredere udfordring: Erhvervsuddannelsernes almene fag opleves af mange elever som en forpligtelse hentet fra en anden uddannelseslogik, snarere end som en meningsfuld del af en håndværkeruddannelse.

5.3 "Bagsiden af medaljen": Det, uddannelsen ikke forberedte dem på

5.3.1 Den hårde tone og behovet for konflikthåndtering

Adspurgte om, hvad der overraskede dem mest ved mødet med arbejdslivet, nævner flere af kvinderne tonen på byggepladserne. De var på forhånd advaret om, at den kunne være direkte og grov – men der er forskel på at høre om det og på at stå midt i det. Særligt som lærling, hvor man er ny og usikker, kan konflikter og en hård jargon opleves som overvældende:

” Der skulle måske være noget konflikthåndtering. Fordi hvis man kommer til at gå på byggepladser, så kommer der til at være konflikter. Det kan være svært at håndtere som lærling, fordi man tit og ofte bliver sat lidt til siden ... man skal ikke blande sig i det, men man bliver alligevel en del af det.

Det er et perspektiv, der peger på en konkret og relativt let adresserbar mangel i uddannelsen. Undervisning i konflikthåndtering og kommunikation på arbejdspladsen behøver ikke at være omfangsrig, men kan give eleverne redskaber og sprog til at navigere i situationer, der ellers kan føles umulige at håndtere.

5.3.2 Den fysiske belastning – herunder det oversete slæbearbejde

En af de interviewede fremhæver, at uddannelsen ikke gav et reelt billede af, hvor fysisk krævende jobbet er i praksis. Det handler ikke blot om de belastninger, der er direkte forbundet med selve malerarbejdet – det handler også om det slæbearbejde, der foregår rundt om det egentlige håndværk: store mængder spartelmasse og maling, der skal bæres op på etager og stiger, igen og igen, dag efter dag. Det er en form for kumulativ belastning, der er svær at forestille sig, før man har prøvet det.

5.4 Stor opmærksomhed på fysisk belastning

Et af de mest iøjnefaldende træk ved de fem interviews er, hvor bevidste de nyuddannede kvinder er om den fysiske belastning i faget – og hvor tidligt denne bevidsthed sætter ind. En har allerede som lærling oplevet ryg-, skulder- og nakkeproblemer. En anden måtte holde op med at bruge den ene arm i en periode. En tredje ser kollegaer med skader og erkender, at det nok venter forude.

Bevidstheden er til stede, men den er ikke nødvendigvis invaliderende. Særligt de kvinder, der arbejder i firmaer med moderne og ergonomiske værktøjer, beskriver en vis tryghed. Problemet opstår der, hvor arbejdspresset, kulturen eller manglen på hjælpemidler gør det svært at arbejde forsvarligt.

” *Jeg har jo faktisk selv tanker om, at jeg nok ikke bliver her, til jeg går på pension.*

At en nyuddannet kvinde allerede tidligt i sit arbejdsliv overvejer, at faget måske ikke er en hel karriere, er et signal, der ikke bør overses. Det peger ikke blot på et individuelt problem, men på en strukturel udfordring for branchen: Hvis de bedst motiverede medarbejdere allerede fra starten regner med at forlade faget, er det svært at opbygge en stabil og erfaren kvindelig faglighed i professionen.

EnRigtigMaler.dk

6 Hvorfor kvinder forlader malerfaget

Dette kapitel er baseret på interviews med 15 kvindelige bygningsmalere, der har forladt professionen efter at have været ansat inden for faget i kortere eller længere tid. Kvinderne er blevet identificeret og rekrutteret gennem Facebook-grupper samt via direkte opkald til mestre. Det var desværre ikke muligt at identificere og rekruttere kvindelige autolakerer eller skilteteknikere, der har forladt deres fag, og kapitlet omhandler derfor udelukkende bygningsmalerfaget.

Årsagerne til at forlade faget er sjældent enkle. For nogle er det én faktor, der gør udslaget. For andre er det en langsom ophobning af belastninger – fysiske, sociale og strukturelle – der til sidst tipper vægten. Det gennemgående billede er dog, at kvinderne ikke forlader faget, fordi de er ligeglade. Tværtimod: De fleste beskriver en dyb kærlighed til håndværket og en ægte sorg over at måtte slippe det. Det er netop det, der gør fortællingerne så vigtige at lytte til.

De vigtigste pointer er:

- **Fysisk nedslidning** er den hyppigste årsag til at forlade faget og rammer ofte kumulativt over tid
- **Tidspres og faglig kompromittering** eroderer arbejdsglæden og den faglige stolthed
- **Løn og vilkår** opleves som utilstrækkelige og faldende – og branchen svækkes yderligere af manglende faglig solidaritet
- **Graviditet og familieliv** mødes i nogle tilfælde med en kultur, der aktivt modvirker kvinders ret til at stifte familie
- **Ensomhed og tab af kollegialt netværk** – særligt ved alenearbejde og sygemelding – kan accelerere beslutningen om at forlade faget permanent
- **Kvinderne forlader ikke faget af mangel på kærlighed til det** – de forlader det, fordi nedslidning, de arbejdsmæssige rammer og kulturen gør det svært at blive.

6.1 Kroppen siger fra

Den hyppigste årsag til at forlade malerfaget er fysisk nedslidning. Belastningen rammer bredt – lunger, nakke, skuldre, ryg, håndled og knæ – og er typisk kumulativ: Den opbygges gradvist over måneder og år, og mange kvinder opdager først for alvor omfanget, når skaden allerede er sket.

Nedslidningen rammer ikke alle på samme tidspunkt. Nogle mærker det allerede fra lærlingetiden, andre først efter mange år i faget. Nogle er prædisponerede fra før uddannelsen:

” Når jeg har haft det her med nakke og skuldre i forvejen, så er det jo bare blevet forværret rigtig meget. Jeg er jo tit vågnet op med spændingshovedpine og lider lidt af migræne.

For mange er vejen ud af faget ikke en enkelt beslutning, men en langtrukken proces med sygemeldinger, genoptræning og nye forsøg – indtil kroppen ikke længere tillader en tilbagevenden:

” Nogle gange har der været noget sygemelding, på grund af at jeg slet ikke kunne bevæge mine arme.

” Jeg kunne godt mærke, at smerterne var gået væk – og så begynder jeg igen, og så kan jeg godt mærke, at de begynder igen

Nogle kvinder handler fremadrettet, inden kroppen for alvor bryder sammen. En af dem reflekterer rationelt over sin situation: "Hvis jeg stoppede nu, ville jeg ikke komme til at døje med noget for evigt." En anden tænker strategisk ud fra arbejdsmarkedets logik:

” Ja, jeg kunne sagtens blive i faget 10 år endnu. Men hvis du så bliver fyret, når du er 60 år, så tror jeg, at det er rigtig svært at finde et andet firma.

Det er bemærkelsesværdigt, at kvinderne er usikre på, om nedslidningen rammer mænd og kvinder forskelligt. En af dem reflekterer over, om kvinder fysiologisk er mere sårbare over for det repetitive slid, men er usikker. Hun observerer dog, at mandlige kollegaer typisk "tager et par piller og kører videre", mens kvinder i højere grad er åbne om deres smerter og reagerer på dem. Det er en kulturel forskel, der i sig selv er værd at undersøge nærmere.

6.2 Værnemidler: Til rådighed, men ikke i brug

Værnemidler stilles generelt til rådighed på arbejdspladserne, men bruges ikke altid tilstrækkeligt. Barriererne er konkrete og genkendelige: støvmasker er ubehagelige, de klør og bliver fugtige, og når deadlines presser, bliver de nedprioriteret:

” *Nybyggeri i dag, det skal gå så hurtigt ... der skal være så meget fart på, og det skal afleveres så hurtigt, at du går jo ned på gulvet og spartler, mens tømreren er i gang, og så drysser det bare lige nede i nakken af dig.*

Erfaringerne med exoskeletter er blandede. Ikke alle har haft adgang til dem, men de kvinder, der har brugt dem, beskriver dem positivt som et redskab, der skåner kroppen. Samtidig anerkender de, at exoskeletter ikke løser alle problemer – særligt ikke det tunge slæbearbejde, når udstyr skal bæres op på etager. Her efterlyses mere målrettede hjælpemidler, fx sækkevogne af den type, murere og tømrere anvender, samt hjælpemidler tilpasset alenearbejde i fraflytningslejligheder.

En af kvinderne foreslår konkret, at fagforeninger eller tekniske skoler etablerer låneordninger, så firmaer – og særligt mindre malerfirmaer – kan afprøve hjælpemidler uden at skulle investere i dem på forhånd. Det er et pragmatisk og lavpraktisk forslag, der potentielt kan sænke tærsklen for udbredelsen af ergonomisk udstyr i branchen.

Den samme kvinde peger på behovet for mere og bedre undervisning i sikkerhed og arbejdsmiljø – ikke som et afgrænset modul, men som en løbende og integreret del af uddannelsen. Hun påpeger desuden, at der allerede eksisterer en lovgivningsmæssig ramme med alvorlige konsekvenser, herunder strafferammer skærpet i kølvandet på asbestsager, men at reglerne ikke altid kendes i praksis. Hun foreslår certifikatordninger og tættere dialog med Arbejdstilsynet som mulige løsninger.

6.3 Tidspres og faglig stolthed under pres

Et tema, der går igen i interviewene, er forholdet mellem tidspres og faglig stolthed. Malerne er typisk det sidste led i kæden på en byggeplads – de kommer ind, når alle andre håndværkere er færdige. Men i praksis absorberer de forsinkelser fra alle andre:

” *Hvis der er afsat tre uger til maleren, så er det maleren, der skal tage forsinkelserne. Så det, de skal have tre uger til, det får de lige pludselig kun halvanden uge til.*

Konsekvensen er, at malerne i mange tilfælde tvinges til at arbejde parallelt med andre håndværkere, mens støv og snavs ødelægger det netop udførte arbejde – og alligevel ender med at bære ansvaret for resultatet:

” Der stod andre håndværkere oven over vinduerne, der stod og hamrede og bankede, så det hele røg ned i vinduerne – men det var os malere, der fik skylden, til trods for at jeg rent faktisk råbte højt. Så fik jeg at vide, at jeg skulle bare gøre, hvad der blev sagt.

For mange kvinder er det ikke blot stressende – det er et slag mod den faglige stolthed, der er selve fundamentet for deres arbejdsglæde:

” Man skulle begynde at spare på ens kvalitet. Det gik ud over ens faglige stolthed ... og det kunne jeg bare godt mærke til sidst.

Tidspresset opstår ikke udelukkende på store byggepladser. Også malermestrene kan have problemer med realistisk estimering af tid og omfang. Urealistiske tidsplaner fører til overarbejde, frustration og i sidste ende til, at kvaliteten ofres – og med den arbejdsglæden.

6.4 Løn og vilkår

Lønnen i malerfaget opleves af flere kvinder som utilstrækkelig – og som faldende, når den ses i forhold til inflationen og sammenlignes med andre håndværksfag. Det beskrives som en tendens, der er svær at vende, fordi der altid er nye arbejdstagere i kø, der er villige til at arbejde for mindre.

Akkordarbejdets tilbagegang nævnes som en medvirkende årsag til lavere løn for mange. En kvinde beskriver ligefrem at have fået en fyreseddel dagen efter, at hun ytrede ønske om at gå på akkord.

En af kvinderne, der primært forlod faget på grund af løn, retter en del af kritikken indad i branchen selv: "Vi er ikke så stærke som tømrerne."

Hun opfordrer malere til at forblive i de fagrelevante fagforeninger frem for de gule, og peger på, at manglen på solidaritet og fælles front svækker mulighederne for at forhandle bedre vilkår. Flere af kvinderne deler opfattelsen af, at faget lider under manglende sammenhold, når det gælder om at stå fast på rettigheder og kæmpe for fælles vilkår.

En anden kvinde peger på et strukturelt problem: at titlen bygningsmaler ikke er en beskyttet titel. Konsekvensen er, at alle kan kalde sig malere, hvilket udvander fagets

status og gør det sværere at legitimere en højere løn. Hendes forslag er konkret: "Alle kan kaldes malere ... giv det nu et autorisationsstempel."

En autorisationsordning – som VVS'ere og elektrikere har – ville potentielt kunne løfte fagets omdømme, sikre et fagligt minimumsniveau og skabe grundlag for en mere retfærdig lønudvikling.

6.5 Graviditet og familieliv

Interviewene indeholder nogle af undersøgelsens mest alvorlige beretninger i forbindelse med graviditet og familieliv. Disse fortællinger er ikke udtryk for enkeltstående uheldige oplevelser – de peger på en kultur, der i nogle tilfælde aktivt modarbejder kvinders ret til at stifte familie.

En kvinde fortæller, at hun som lærling fik at vide, at det "måske ikke var så smart" at være gravid. Da hun som svend igen blev gravid og forventede en professionel reaktion fra sin mester, oplevede hun i stedet, at nyheden hurtigt spredte sig til kolleger imod hendes ønske – og at mesteren åbenlyst gav udtryk for sin skuffelse over for andre:

” ... og så rullede bolden ellers bare, med at han fik overbevist mange om, at det kunne jeg da ikke være bekendt at være blevet gravid.

Da hun efterfølgende mistede barnet, mødte hun hård arbejdsmoral og manglende forståelse frem for støtte og rummelighed.

En anden kvinde fortæller, at hun blev fyret dagen efter, at hun selv fandt ud af, at hun var gravid – og inden hun nåede at fortælle det til sin arbejdsplads:

” Det passer med, at dagen inden [jeg blev fyret] fandt jeg ud af, at jeg var gravid med min datter. Så jeg havde lige brug for at finde ud af, hvordan får jeg lige formuleret det her til arbejdspladsen? ... Det nåede jeg så ikke, fordi så havde jeg fået min fyreseddel sidst på dagen.

Selvom intet formelt kunne bevises, efterlader historien en dybt problematisk sag. Begge kvinder peger på behovet for, at mestrene klædes bedre på til at håndtere følsomme emner som graviditet og barsel – fx via ledelseskurser. Dertil kommer et ønske om større rummelighed i branchen og bedre støtte til overgangen tilbage i arbejde efter barsel.

Også det daglige familieliv kan være vanskeligt at forene med malerprofessionen. En kvinde beskriver et arbejde, der sendte hende langt væk, mens en kollega kørte den modsatte vej – uden hensyn til, hvor de boede. Det udkørende arbejde opleves som ugenomsigtigt og til tider utrygt for forældre, der aldrig ved, hvor langt de er fra deres barn. Sammenlignet med sit nuværende job savner hun den fleksibilitet, som lederens indstilling der er: "Familie skal der være plads til – hvis vi ikke når de varer, så når vi ikke de varer."

Den fleksibilitet eksisterede ikke i malerfaget, hvor kulturen var, at en opgave skulle færdiggøres til den aftalte deadline – uanset hvad.

6.6 Ensomhed og tab af kollegialt netværk

Et tema, der måske overrasker ved sin tydelighed, er ensomheden forbundet med malerjobbet. Den er særlig udtalt for malere, der arbejder i fraflytningslejligheder, hvor alenearbejde er normen.

” Man arbejdede typisk aldrig sammen med nogen. Man bliver bare sendt ud et eller andet sted.

Kvinderne beskriver, at firmaerne bevidst splitter makkerpar op for at øge fleksibiliteten i arbejdstilrettelæggelsen. Malerne foretrækker at gå to og to, men firmaerne foretrækker at sende dem ud enkeltvis. Det opleves som et markant socialt tab.

Ensomheden forstærkes yderligere, når en sygemelding træder i kraft. En kvinde beskriver, hvordan reglen om, at mestrene ikke må spørge ind til en sygemeldt ansats helbred, i praksis kan betyde, at kontakten kappes fuldstændigt.

” Man kan godt tro, at det er venner, men den dag du er sygemeldt, der har du ikke nogen.

Hun foreslår, at fagforeningen etablerer netværk eller kontaktpersoner, som sygemeldte kan henvende sig til – ikke for at tale om diagnosen, men for at bevare en forbindelse til faget og fællesskabet: "Man risikerer at gå psykisk ned, fordi man er fysisk nede."

Det er en observation, der peger på, at tabet af det kollegiale netværk kan accelerere beslutningen om permanent at forlade faget – og at en relativt enkel strukturel løsning potentielt kan gøre en reel forskel.

6.7 Ærgrelse og nye veje

På trods af alle ovenstående årsager er den mest gennemgående følelse i interviewene ikke bitterhed, men ærgrelse. Kvinderne forlader et fag, de elsker:

- ” *Det er svært at erkende, at man egentlig arbejder med noget, man godt kan lide, men man kan ikke holde til det.*
- ” *Jeg elsker faget. Jeg elsker at male, og jeg elsker at lave noget, hvor jeg kan aflevere bagefter og sige, tada, der har jeg lavet det her.*
- ” *Jeg savner også det der med at gå udenfor og få frisk luft. At komme ud og lave noget andet end at stå i den samme butik hver eneste dag hele året rundt. Det trak utroligt meget i mig.*

De fleste er endt i nye professioner, der fungerer for dem og ikke rammer de faktorer, der drev dem ud af malerfaget. Men hvorvidt de kan bruge deres erfaring som malere, varierer bredt. Mens nogle går direkte over i beslægtede roller, må andre omskole sig helt eller tage ufaglært arbejde. Eksempler på efterfølgende karriereveje tæller farvehandler, værkfører, pædagogisk medarbejder, social- og sundhedsmedhjælper, buschauffør, skadedyrsbekæmper, elektriker samt produktions- og lagerarbejde.

Fra flere lyder et ønske om i højere grad at blive grebet, når man forlader faget – om at få hjælp til omskoling og sparring om relevante karriereveje. En af kvinderne understreger, at der findes mange beslægtede karriereveje inden for branchen, fx inden for arbejdsmiljø og sikkerhed, og at det er vigtigt, at kvinder, der må forlade det udførende malerarbejde, ikke føler sig kasseret:

- ” *Det er vigtigt, at de hjælpes videre til relevante roller, hvor deres erfaring og faglighed stadig har værdi.*

7 Hvordan er undersøgelsen lavet?

Undersøgelsen er gennemført som en kvalitativ interviewundersøgelse. Det betyder, at den ikke sigter mod statistisk repræsentativitet, men mod dybde og nuance – mod at forstå de oplevelser, mekanismer og sammenhænge, som tal og registerdata ikke kan indfange alene.

7.1 Tre interviewgrupper

Dataindsamlingen er struktureret omkring tre målgrupper, der tilsammen dækker kvinders vej ind i, gennem og i nogle tilfælde ud af håndværksfagene.

Kvindelige elever blev rekrutteret i samarbejde med fire erhvervsskoler: College 360 (skiltetekniker og autolakerer), TEC, Syddansk Erhvervsskole og Aalborg Tech (bygningsmaler). På hver skole blev der afholdt fokusgrupper med 3–4 deltagere, der alle befandt sig tidligt i deres uddannelsesforløb. Fokusgrupperne foregik på skolerne og varede ca. 1½ time.

Nyligt færdiguddannede udgøres af fem kvindelige bygningsmalere, der har været på arbejdsmarkedet i 1–3 år efter endt uddannelse. Denne gruppe giver et unikt indblik i, hvor uddannelsen matcher arbejdsmarkedets virkelighed – og hvor der opstår skævheder. Interviewene blev gennemført individuelt, primært online eller telefonisk grundet geografisk spredning.

Kvinder der har forladt faget blev rekrutteret via Facebook-grupper målrettet malerbranchen samt gennem direkte opkald til mestre, der hjalp med at etablere kontakt. Det var desværre ikke muligt at identificere og rekruttere kvindelige autolakerer eller skilteteknikere, der har forladt deres fag, og denne del af undersøgelsen omhandler derfor udelukkende bygningsmalerfaget. I alt 15 kvinder blev interviewet.

Der blev udviklet særskilte **interviewguides** til de to hovedgrupper. Guiderne for elever havde fokus på uddannelsesvalg, rollemønstre, fagligt og socialt miljø samt fremtidsforventninger. Guiderne for færdiguddannede og tidligere ansatte fokuserede på overgangen fra uddannelse til arbejdsliv, trivsel og arbejdsmiljø, karrieremuligheder samt årsager til at blive i eller forlade faget.

7.2 Analyse

Alle interviews og fokusgrupper blev optaget og transskriberet. Materialet er analyseret ved hjælp af en tematisk analysemetode, hvor udsagn er blevet kodet og grupperet i forhold til centrale temaer som motivation, uddannelsesoplevelse, arbejdsmiljø, kønskultur, livsfaser og karriereveje. Når de samme temaer og oplevelser gik igen på tværs af interview med kvinder fra forskellige skoler, fag og livssituationer, er det blevet tolket som udtryk for strukturelle mønstre snarere end individuelle tilfældigheder.

Analysen er tilrettelagt med henblik på ikke blot at beskrive udfordringer, men også at pege på løsninger. Rapporten munder derfor ud i et sæt handlingsorienterede anbefalinger, der er direkte forankret i kvindernes egne erfaringer og forslag.

